



Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat



MIGJORN, CASA DE NAIXEMENTS, néixer i viure amb dignitat i alegria

Pàg. 10

Teresa Franquesa,
l'educació ambiental
per a un món més
sostenible.

Pàg. 13

Ateneus cooperatius,
la tasca entre l'ESS
i l'administració ja
dona fruits.

Pàg. 19

El procés constituent,
les aportacions
de l'economia social
i solidària.

Pàg. 22



*Referent
Cooperatiu Català en
Prevenció de Riscos
Laborals*

*Nou servei
Vigilància
de la Salut*

*Totes les especialitats
preventives.
A tot Catalunya*

SePrA
servei de prevenció

www.sepra.cat

T. 93 457 41 45
Trinxant 98-100, 08026 Barcelona sepra@sepra.es

Servei de Prevenció Aliè acreditat en totes les especialitats (SP-063-B)



Assessorament i gestió integral especialitzada en
**COOPERATIVES, FUNDACIONS
i ENTITATS NO LUCRATIVES**

- Comptabilitat, aplicació Pla Comptable, seccions, tancament, Comptes Anuals.
- Obligacions tributàries, Declaracions periòdiques, Impost Societats, Requeriments, Inspeccions, etc.
- Nòmines, Seguretat social, problemàtica laboral, sancions, acomiadaments, etc.
- Temes socials, Assemblees, seccions, constitució i canvis en òrgans d'administració, mediació en situacions conflictives, etc.
- Temes jurídics, contractes, adaptació estatuts, revisió de la gestió tributària, regularització Registres: Cooperatives, Propietat, etc.

PROTECCIÓ DE DADES, Document de Seguretat, inscripció Agència Protecció de Dades

ASSIGEM Serveis Empresarials, SccL
Girona, 38, 1r 2a - 08010 Barcelona
Tel. 932 652 285 - Fax 932 325 613

www.cronda.coop

1 de cada 4 catalans i catalanes de més de 16 anys treballa, compra o participa en una cooperativa

Al Col·lectiu Ronda apostem perquè el centre de l'economia siguem les persones

Al servei de les cooperatives i l'economia social

Assessorament, gestió i suport a l'administració d'empreses cooperatives, fundacions i organitzacions sense ànim de lucre en l'àmbit laboral, comptable, fiscal, econòmic i de consultoria especialitzada

ASSESSORAMENT JURÍDIC COMPROMÈS

 **Col·lectiu Ronda**

Segueix-nos a les xarxes



@rocagales



/FundacioRocaGales.5



rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Miquel Corna,
Enric Dalmau, Agnès Giner, M. Lluïsa
Navarro, Xavi Palos, Montse Pallarés,
Jordi París, Joseba Polanco, Ricard
Pedreira, Esteve Puigferrat, Francesc
Reverté i Olga Ruiz.

*Els autors són responsables dels
articles signats. Ni la direcció de la
revista ni els editors comparteixen per
força les opinions que puguin reflectir
els textos aquí inscrits*

Foto portada: Migjorn, SCCL.

Disseny, maquetació i impressió:

L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL.

Dipòsit legal B-22.823/80

ISSN 1133-8415.

**Aquesta revista ha estat impresa en
paper ecològic.**



 **Generalitat
de Catalunya**

Sumari

04

TORNAVEU

J. Olivé i I. Garriga.

05

EDITORIAL

Arrelament a la comunitat.

06

NOTICIARI. Agnès Giner.

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

Estadístiques cooperatives
*Confederació de Cooperatives
de Catalunya.*

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

Migjorn, Casa de Naixements.
Pep Valenzuela.

13

L'ENTREVISTA

Teresa Franquesa.
Montse Pallarés.

16

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

L'informe de l'estat
del mercat social
Patricia Polo.

19

ATENEUS COOP

Els ateneus cooperatius
Grup motor del Coopcamp.

22

OPINIÓ

Solidaritzar la Constitució catalana.
Jordi Garcia.

24

RESSENYA

«Convivencialitat».
Josep Busquets.

26

SALUT COOPERATIVA

Osteopatia i plagioencefàlia
Carles Ametller.



Un parell de preguntes (que són tres) a:

Joan Olivé i Mallafre i Isidre Garriga Oliveras

President i soci, respectivament, de Cooperativa Catalana de Serveis Financers SccI

Considerem atractiu del cooperativisme

la participació igual per igual. La compartició dels mateixos drets per totes les persones sòcies.

Tanmateix no ens convenç del cooperativisme la burocràcia, les inscripcions, registre, etc. A banda, és un món desconegut per a la gran massa social, cosa que pot comportar una certa desconfiança. Caldria promoure'l i promocionar-lo molt més.

La banca convencional, siguin bancs o caixes, es deuen als seus inversors, privats o públics, que el que volen és obtenir el màxim rendiment de

les seves inversions, molt sovint especulatives. Nosaltres, com a cooperativa financera, volem crear una estructura de finançament i estalvi dels socis destinada a fomentar el creixement de la petita empresa i emprenedoria.

Pel que fa a la banca ètica, que poden ser bancs, caixes o cooperatives, s'ha de guiar per principis ètics a l'hora d'invertir: no tots els sectors industrials són considerats ètics per la gran massa social.

Arrelament a la comunitat



Les decisions que pren la cooperativa han de ser responsables amb l'entorn en què està situada i promoure la participació en el desenvolupament de la comunitat.

[Pioners de Rochdale, 1844]

Partint d'aquest principi cooperatiu des dels inicis del cooperativisme modern, la Fundació Roca Galès es reafirma en la importància de l'arrelament a la comunitat, sobretot en aquest moment cabdal de construcció d'un nou país. Les empreses cooperatives i de l'economia social i solidària, conscients d'aquests valors intrínsecs en el seu ADN, romanen arrelades al territori i al servei de les persones, en un lloc on no hi cap la deslocalització, ni el canvi de seu social i/o fiscal. És en aquest moment, per contra, que aflora l'objectiu de les grans corporacions de capital: la maximització dels beneficis sense aportar una veritable riquesa social i material al seu entorn.

En aquest sentit, iniciatives com la Fira d'Economia Solidària de Catalunya, que recentment ha celebrat la seva sisena edició amb gran èxit, esdevé un aparador d'alternatives reals i viables des de l'economia cooperativa, social i solidària, que davant de funcionaments deslocalitzadors, demostren que una economia real, local i basada en les persones, al servei de les necessitats de la vida, ja existeix.

L'economia i l'empresa han de tenir vocació de servei a la comunitat i al país que les ha vist néixer, i ser responsables amb les col·lectivitats socials i nacionals que –amb el seu esforç: treball, consum i estalvi– les han fet créixer. Si no és així, si només tenen com a objecte social el lucre privat i no la satisfacció de les necessitats col·lectives, abandonen el significat original de l'economia i es fa necessària una nova estructura socioeconòmica a l'alçada de la gent del país. Una economia democràtica i al servei del bé comú.

SOM CONNEXIÓ AVANÇA CAP AL FUTUR

La cooperativa es prepara per a una nova etapa que li permeti arribar a oferir tots els serveis a les persones compromeses amb l'economia social a principis del 2018.

Per fer-ho possible estan treballant per consolidar els serveis d'internet a casa a través de la fase beta que van iniciar el 6 de juny del 2017. Actualment sumen 328 sol·licituds de les quals 187 han iniciat ja el procés de contractació. La resta estan en procés de fer arribar la documentació necessària.

Les sol·licituds creixen a un ritme de 30 per setmana i, sumant les 215 línies en funcionament de fases prèvies a l'actual, es pot afirmar que a final d'any arribaran a les 400 línies d'internet.

En aquests mesos han començat a treballar amb Guifi.net com a proveïdor de sortida a Internet. Aquesta sinergia permetrà a Som Connexió acostar-se a una sobirania de la cooperativa més gran i caminar cap a una xarxa d'internet oberta, lliure i neutral.

En paral·lel la cooperativa ha presentat un canvi d'imatge que manté l'essència i els valors del projecte.

Més info: www.somconnexio.coop



PUBLICADA L'ORDRE DE SUBVENCIONS A PROJECTES SINGULARS, LA XARXA D'ATENEUS COOPERATIUS I PROJECTES ARACOOOP

Ja s'ha publicat l'ORDRE TSF/234/2017, de 13 d'octubre, per la qual s'aproven les bases que han de regir la convocatòria de subvencions a projectes singulars, la Xarxa d'Ateneus Cooperatius i projectes Aracooop, per al foment de l'economia social i del cooperativisme.

El termini per presentar sol·licituds s'obrirà quan es publiqui la corresponent Convocatòria, la qual es preveu en els propers dies. Un cop es publiqui, el termini serà de 15 dies naturals per presentar sol·licituds.



EL 26 DE NOVEMBRE BICICLOT INAUGURA LA NOVA SEU DE CAN PICÓ

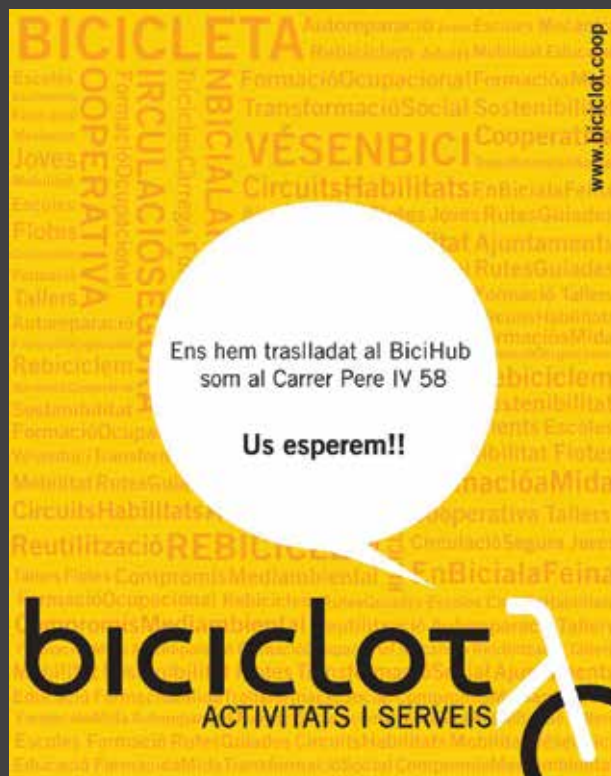
Biciclot, SCCL, arriba al punt àlgid del seu 30è aniversari amb la inauguració de la seva nova base d'operacions, ubicada a l'edifici històric de Can Picó. El pròxim diumenge **26 de novembre**, de les 10 a les 21 h, oferiran un extens programa d'activitats que començarà amb el comiat de l'antiga seu del carrer Verneda i que seguirà amb un munt d'activitats programades al carrer Pere IV número 58.

Per als seguidors i seguidores més fidels, l'activitat començarà a les 10 del matí amb la lectura d'un manifest fent balanç de tres dècades d'història que s'han desenvolupat a l'edifici del carrer Verneda i amb la col·locació d'una placa commemorativa. A continuació, es despenjarà l'emblemàtica bicicleta antiga, col·locada a l'entrada de l'antiga seu, i es farà una ruta en bicicleta per traslladar-la a Can Picó.

A les 11.30 h, la comitiva arribarà al carrer Pere IV i es penjarà la bici a la façana que serà la seva nova llar. A les 12 h es realitzarà l'acte oficial d'inauguració de la nova seu amb representants polítics i entitats. A continuació, es donarà inici al programa d'activitats que es desenvoluparan durant tot el dia: Circuit infantil d'habilitats en bici, Punt d'Inspecció Tècnica de la Bicicleta (ITB), exposició fotogràfica, visita a les noves instal·lacions, tallers d'artesanía i fotomaton.

A les 14.30 h farem una aturada per dinar oferint una paella popular (caldrà reservar tiquets amb antelació) i la tarda seguirem amb les activitats que tindran el punt àlgid a les 19 h quan hi haurà un castell de focs artificials des del terrat de Can Picó. Per a més informació, i programació completa, consulteu el nostre web quan s'acosti la data:

www.biciclot.coop



SOM ENERGIA ASSOLEIX LA INVERSIÓ AL CAPITAL SOCIAL

El passat 18 d'octubre la cooperativa d'energia verda Som Energia va obrir de nou les inversions al capital social voluntari i en només set dies més de 1.500 persones sòcies van aportar els 5 milions d'euros necessaris per tirar endavant tres nous projectes fotovoltaics amb els quals la cooperativa generarà anualment 7,2 GWh, l'equivalent a les necessitats elèctriques de 2.900 famílies.

Dues hores després de l'obertura de l'emissió, el total de les inversions ja superava el milió d'euros. Durant la primera setmana, en la qual la quantitat màxima que cada persona sòcia podia invertir era de 5.000 euros, es van recollir més de 3,5 milions d'euros. L'objectiu d'aquest límit era possibilitar que participessin com més persones millor. Un cop es va treure aquest màxim, el milió i mig d'euros que faltava es va assolir en menys de 24 hores.

Aquestes tres noves instal·lacions fotovoltaïques, dues a Lora del Río, a Sevilla i una a Tahal, Almeria, responen a la voluntat de seguir augmentant la capacitat pròpia de producció renovable per cobrir la demanda elèctrica dels socis

i sòcies. La inversió recollida es destinarà precisament a fer front a la despesa de la construcció i posada en marxa d'aquestes plantes solars. Aquests projectes se sumen al total dels vuit que ja hi ha en funcionament a Catalunya, València i Sevilla.

Més info: www.somenergia.coop



COS, COOPERATIVA DE SALUT, LLANÇA UNA CAMPANYA DE TÍTOLS PARTICIPATIUS

Quan el cos creix, la roba et queda petita

Ens ajudes a assolir el nostre repte i finançar-lo col·lectivament?

#COSCREIX
www.coscreix.cat

Ja fa sis anys que Cos cooperativa de salut treballa al barri de Gràcia de Barcelona. Amb l'esforç d'un equip constant format per diferents especialistes i professionals de la salut, Cos ha desenvolupat un model propi que treballa la salut des de la integració de diferents disciplines i tenint en compte tots els aspectes de la persona. A Cos, la persona usuària pren part activa en la gestió de la seva salut.

Ara Cos s'ha fet gran i necessita d'un nou local a Gràcia per poder oferir més i millors serveis i atendre el nombre creixent de visites. És per això que llança una campanya de títols participatius que vol arribar als particulars, a les empreses i fins i tot als inversors amb diverses accions de comunicació.

Amb l'eslògan «Quan el cos creix, la roba et queda petita», Cos posa de manifest que ha crescut i que necessita un nou local per oferir més i millors serveis.

Un nou centre que permetrà atendre un nombre de visites que creix amb el pas dels anys: de 2012 a 2016, la mitjana de visites mensuals ha augmentat el 66%.

Així, Cos llança una campanya de títols participatius amb un missatge clar «Ens ajudes a finançar-ho col·lectivament?» Amb la intenció de poder arribar a tothom, particulars, empreses i inversors que vulguin invertir els seus estalvis en un projecte socialment responsable.

Tota la informació de com participar i donar suport a la campanya està disponible a www.coscreix.cat i xarxes socials: #Coscreix

MILERS DE PERSONES VISITEN LA VI FIRA D'ECONOMIA SOLIDÀRIA DE CATALUNYA

La Fira d'Economia Solidària de Catalunya (FESC), organitzada per la Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya, va tancar la seva sisena edició amb un gran èxit d'assistència. Entre divendres i diumenge milers de persones van visitar la FESC per conèixer propostes i iniciatives alternatives al model econòmic capitalista, gràcies a les més de 190 organitzacions expositores i d'un programa format per una cinquantena de xerrades. En aquesta edició, sota el lema «Ni teu, ni meu. Nostre! Fem comunitat», va destacar la forta presència d'experiències internacionals, com ara les terres comunals de Portugal, l'habitatge cooperatiu d'Alemanya, l'economia feminista de Xile o les propostes d'economia social al nord del Marroc. En total, un total de 15 països d'arreu del món han participat a la fira com a expositors o ponents.

En la part d'organitzacions expositores, les alternatives de banca ètica, com Fiare, OikoCredit i Coop 57; les tele-

comunicacions, com Som Connexió; o l'energia, com Som Energia, van ser les grans protagonistes d'enguany. El moment polític actual fa que cada cop més, els i les ciutadanes busquin alternatives ètiques, sostenibles i arrelades al territori que, al contrari de les grans empreses i multinacionals, no busquen maximitzar beneficis, sinó millorar la vida de les persones. En aquest sentit, més de 60 persones van participar durant el cap de setmana en una assemblea per reflexionar entorn al paper de l'economia social i solidària en el marc d'un procés constituent.

La Fira d'Economia Solidària d'enguany van modificar el seu horari com a mostra de suport als presidents de l'Assemblea Nacional Catalana i Òmnium Cultural, Jordi Sánchez i Jordi Cuixart, empresonats aquella setmana. La FESC va tancar les portes entre les 16.30 h i les 19.30 h de dissabte per facilitar la participació a la mobilització convocada per la Taula per la Democràcia.



NOU DIRECTOR A SEIRA



Rafael Vidal es va incorporar a principis d'octubre com a nou director de la Fundació Seira, l'entitat que ofereix suport financer a les cooperatives de treball federades.

El nou director de Seira acredita formació com a economista especialitzat en economia social i mercats financers i una trajectòria professional de 20 anys en la gestió financera d'empreses de l'economia social.

La Fundació Seira va ser creada el 2008 amb la finalitat de promoure el cooperativisme de treball. Actualment, dedica els seus esforços a la creació i l'impuls d'instruments que facilitin l'accés de les cooperatives a capital i serveis financers adaptats a les seves necessitats.

Més info: www.fundacioseira.coop

ESTADÍSTIQUES COOPERATIVES

Hem recorregut una bona part de l'any 2017 i ja estem en un moment prou bo per fer una ullada a l'evolució de les dades estadístiques que ens van arribant.

Al llarg del primer semestre, el ritme en la creació de cooperatives ha disminuït una mica respecte del 2016, tot i que continua evolucionant de manera positiva no iguala, per poc, el nombre de cooperatives creades l'any passat. Els nous projectes fan la seva aportació a l'ocupació; però, habitualment, en els seus estadis inicials, les empreses fan una contribució petita a l'increment de llocs de treball.

Al juny s'havien creat 84 cooperatives, el 84 % de les quals són de la branca de treball associat i el 32 % s'han constituït amb dues persones sòcies. Pel que fa a la resta de branques, es van crear 4 cooperatives d'habitatge i 8 de serveis; aquesta última branca recupera el ritme de creació d'anys enrere.

Tot i la disminució que comentem respecte al ritme en la creació de cooperatives, observem que, pel que fa a la creació de llocs de treball, el primer semestre ha sigut molt bo; segueix la tendència d'augment que ja es va consolidant des del 2012.

Al llarg del primer semestre de l'any, s'han creat 2.826 llocs de treball i la xifra acumulada són 48.243 persones treballant a les cooperatives de Catalunya, amb dades de 30 de juny del 2017. Això suposa un increment del 5 % respecte del

desembre 2016 i un increment del 13 % respecte a l'ocupació d'abans de l'explosió de la crisi el 2008.

No obstant això, la creació d'ocupació no és homogènia en els dos règims de cotització i, de fet, trobem un creixement més elevat en les persones que treballen a les cooperatives dins del règim general de la seguretat social davant les que treballen al règim d'autònoms, que creixen però no tant.

És interessant veure l'evolució pel que fa a la mitjana de llocs de treball al règim d'autònoms que es manté en les cooperatives –al voltant de 5,4–, ja que ens mostra una dimensió petita per a aquest tipus de cooperatives, tret que la seva dimensió

augmenti a través de la contractació per compte d'altri.

Altrament, l'ocupació de persones adscrites al règim general augmenta –passa de 30.647 a 32.659 persones–, la qual cosa suposa una dimensió mitjana de 21,3 llocs de treball el juny de 2017 davant dels 19,9 el desembre de 2016. Aquestes dades mostren un creixement de la dimensió de les cooperatives que pot ser interessant si permet aconseguir un millor posicionament en el mercat.

Hem de seguir analitzant l'evolució al llarg de l'any i hem d'aconseguir incorporar noves informacions per poder fer una anàlisi més acurada de la situació de les cooperatives de Catalunya.

SOCIETATS

	Valor (unitat)	Distribució (%)	Variació Absoluta (unitat)	Intertrimestral Relativa (%)	Variació Absoluta (unitat)	Intertrimestral Relativa (%)
R. general	1.528	34,7	14	0,9	32	2,1
R. autònoms	2.877	65,3	40	1,4	135	4,9
TOTAL	4.405	100	54	1,9	167	3,8

OCUPACIÓ

	Valor (unitat)	Distribució (%)	Variació Absoluta (unitat)	Intertrimestral Relativa (%)	Variació Absoluta (unitat)	Intertrimestral Relativa (%)
R. general	32.659	67,7	2.724	8,3	1.781	5,8
R. autònoms	15.584	32,3	102	0,7	796	5,4
TOTAL	48.243	100	2.826	6,2	2.577	5,6

Migjorn Casa de Naixements, néixer i viure amb dignitat i alegria

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela

Es diuen Migjorn perquè la casa mira a Montserrat, li arriba el vent càlid del sud i està protegida del vent, del fred vent del nord. Ja pensen en el 20è aniversari: «Estem en condicions de situar el part, el naixement i la criança entre les prioritats del feminisme més polititzat i la cura de la vida dins dels cercles de dones d'arreu del món».

Fer del naixement el moment més feliç de la vida és el principal objectiu de Migjorn, Casa de Naixements.



Fer del part, del naixement d'una nova criatura, el moment més feliç de la vida és l'objectiu genèric principal de Migjorn, Casa de Naixements. Ha estat l'experiència de vida d'algunes de les fundadores de la cooperativa. Com és el cas de la Montse Catalán, cofundadora de la casa, avui jubilada però que continua col·laborant amb el projecte, promovent activitats relacionades amb la funció social de Migjorn.

Amb una dilatada vida de militància política i, específicament, feminista, va formar-se en obstetrícia i ginecologia, o sigui «cura de les dones», explica, «perquè els meus parts van ser els moments més feliços de la meua vida». Als anys 70, a l'hospital però en un «context no medicalitzat, eren parts naturals».

Durant els anys 60 es construïen les grans maternitats: Vall d'Hebron, La Paz, La Fe... i els parts passen de casa a l'hospital. En la dècada dels 70 s'assisteixen els parts als hospitals però sense aplicar medicació per accelerar-los i les dones pareixen amb normalitat. És durant la



Montse Catalan,
cofundadora de
Migjorn, Casa de
Naixements, amb
Montserrat al fons.

dècada dels anys 80 que s'introdueix la medicació, l'administració d'oxitocina per accelerar el part i avança la tecnologia i arriben les ecografies i la possibilitat d'escoltar la freqüència cardíaca de les criatures dins la panxa de la mare, però per això la mare ha d'estar estirada al llit sense moure's.

Així arriba durant els anys 90 l'oferta de l'anestèsia peridural. Al 2000 comença a posar-se en qüestió l'eficàcia i els efectes secundaris de la medicalització, l'augment de cesàries, de parts amb fórceps, ventoses, les depressions postpart...

La resposta, el moviment antime-dicalització a Europa, un moviment per «mantenir l'autoria dels parts en mans de les dones i l'assistència en mans de les llevadores».

Al temps, la Montse va tenir l'oportunitat de fer l'especialitat d'obstetrícia a Cuba, on «amb molt pocs recursos tècnics, hi havia molts bons resultats clínics», destaca. La morbidimortalitat maternoinfantil era molt baixa. Es tractava de respectar la fisiologia, de no destorbar el que

el cos de les dones ha sabut i sap fer. Observar la normalitat sense alterar-la i cuidar la patologia molt atentament amb els recursos existents. L'obstetrícia és un art.

Amb aquests ingredients ja hi havia els elements fonamentals pel projecte. El quadre es va completar amb un temps de treball amb Titània, una cooperativa que assisteix parts a casa, a la ciutat de Barcelona; i una col·laboració amb Aquari, una maternitat de València també pioneres en el part a casa, però en aquest cas com a casa de naixements, que és el model que de manera més concreta va inspirar l'actual Migjorn.

«Vam fer una quixotada», recorda la Montse, amb un grup de llevadores de Catalunya que es van trobar a Aquari i decidiren que calia fer també a Catalunya una experiència similar. Calia que fos un lloc tranquil, però a 10 minuts d'un hospital i que tingués un preu assequible. El lloc, a prop de Manresa, és un poble petit que es diu Sant Vicenç de Castellet; i la casa, un espai gran amb diferents nivells. Espais que van condicionar i

restaurar amb col·laboracions solidàries: «Senzilla, sense luxes, càlida i acollidora».

La cooperativa, de treball, es constituí l'any 2001, amb tres sòcies. Avui, les diferents tasques de la casa les duu a terme un equip d'unes 18 persones que estableixen diferents acords de treball, també voluntari o de col·laboració. D'una banda, informa la Montse, perquè va amb la filosofia del grup, i d'altra perquè no hi ha hagut grans inversions i s'ha anat fent a poc a poc. Migjorn està autoritzada pel Departament de Salut a

“

Fer del part, del naixement d'una nova criatura, el moment més feliç de la vida és l'objectiu genèric principal de Migjorn.

“

La cooperativa, tot i la vocació de ser «totalment pública», encara no ha aconseguit reconeixement de la Seguretat Social.



oferir assistència a parts domiciliàries, tant a casa de les famílies com a la casa que ofereix Migjorn.

Han tingut moments difícils. Van rebre dues ordres de tancament durant els anys 2005 i 2006 per qüestions administratives. Van saldar-les amb una multa de 3.000 euros. Ens explica la Montse que «la innovació i la creativitat social no sempre té un camí fàcil».

En tot cas, ni enmig d'aquest enrenou cap parella va voler anar cap altre lloc. Fins i tot, es va organitzar una campanya de cartes i trucades de solidaritat de tot arreu, al país i també pel món, Sud-amèrica i altres: «Va ser un moviment molt fort, ens van trucar del Departament demanant que diguéssim a les dones de no trucar més perquè tenien el telèfon col·lapsat».

La cooperativa, tot i la vocació de ser «totalment pública» no ha aconseguit reconeixement de la Seguretat Social. De fet el part a casa que en alguns països d'Europa és una opció dins la Seguretat Social a Catalunya i a l'Estat espanyol encara hi ha molta resistència a incorporar-li. Però l'experiència ja fa 17 anys que camina i és una referència de prestigi al país i internacionalment. Aquest dia de la conversa amb

Cooperació Catalana, un grup de llevadores vingudes de la Universitat de Cambridge donaven un curs de formació per llevadores catalanes i espanyoles.

Migjorn no ha demanat crèdits. Coherent amb una filosofia de l'austeritat, els recursos i forces pròpies és molt senzilla: ingressen els diners dels parts, es paguen les despeses fixes i el que queda es reparteix a parts iguals entre les treballadores, en funció del temps dedicat. Des del primer dia, sense diferències de categories professionals, només en funció del temps de dedicació.

Migjorn ofereix espai i preparació dels parts i de la criança. Es cuida molt el temps del postpart, que pot ser difícil, fins que les criatures arriben als tres o quatre anys. «Ens ha caracteritzat molt aquesta cura posterior, per això hem dit casa de naixements i no de parts». I han creat l'associació 9món, acompanyant Migjorn, amb l'objectiu de promoure activitats i produccions de tot tipus, que col·laborin a omplir l'imaginari col·lectiu de la importància de tenir cura de la vida. Fan també edició de llibres, de contes, en col·laboració amb editorials, i joguines i jocs, la Nina Migjorn que pareix, alleta, estima i abraça.

Migjorn també ofereix espai i preparació de la criança.

Migjorn ha assistit uns 1.200 parts en aquests 17 anys. L'esquema bàsic és: fer un seguiment personalitzat de l'embaràs, després, quan les famílies comencen a sentir el part truquen, hi ha un diàleg per telèfon i la dona i la llevadora decideixen. Venen i s'instal·len a la caseta de part o van a casa seva, segons l'acord. Algunes marxen de seguida, de vegades esperen la pujada de la llet i sempre hi ha qui pot necessitar més temps per marxar amb confiança. El preu del part gira entorn dels 2.200 euros. La preparació, uns 5 mesos abans, i el postpart, 5 després, poden sumar uns 600 euros més.

L'equip de treball està format per 5 o 6 llevadores, «no fixe perquè elles també pareixen, sempre hi ha alguna que ha parit, i les baixes de maternitat duren entre un i dos anys com a mínim»; i a més, psicoterapeuta, osteopatia i homeopatia i altres professionals. Sempre hi ha llevadores que venen d'altres països, d'Europa i d'Amèrica Llatina, que fan estades de 2 o tres mesos de reciclatge.

La Montse assegura que estan en «un moment de molt bona salut del projecte, d'expansió, important. I estem pensant en el 20 aniversari que serà un salt qualitatiu en diferents aspectes, ja ho podem anunciar».

Teresa Franquesa

Montse Pallarés
@montpallares

l'educació ambiental per a un món més sostenible

Un personatge històric que voldries conèixer: els que han sabut construir pau justa, com Nelson Mandela

Una lectura imprescindible: Moltes! En el context del tema de l'entrevista, "*Biografia del món. De l'origen de la vida al col·lapse ecològic*", de Jaume Terradas

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir: no segueixo Twitter

No podries viure sense: el contacte amb les persones i amb la natura

Encara tens pendent: conèixer de més a prop algunes cultures, com la de l'Índia

El cooperativisme és: una manera de viure

Teresa Franquesa és doctora en Ciències Biològiques i té un màster en Psicologia Social. Va ser sòcia fundadora de la Societat Catalana d'Educació Ambiental i, tot i que té una trajectòria professional molt variada, mai no ha deixat de treballar d'alguna manera en educació ambiental. Actualment és la directora d'Estratègia i Cultura de Sostenibilitat en l'Ajuntament de Barcelona.

66

«Una educació que formi en uns valors que condueixin a una manera de viure insostenible és obsoleta.»

Quina és la funció de l'educació ambiental en la nostra societat?

Estem destruint els sistemes que són la base de la vida i la major part de les persones no n'és conscient. L'educació ambiental va néixer de la necessitat de posar en evidència que la nostra vida no és independent de la natura, ni és optatiu prescindir-ne, i continua existint per aquest mateix motiu. Les problemàtiques que s'apuntaven als anys 70 i es consolidaven als 80, i als 90 no han fet sinó confirmar-se. I els riscos que apareixien aleshores a l'horitzó, com el canvi climàtic, ara són una certesa. Si l'educació és la formació que rebem per ser capaços de conviure i de desenvolupar-nos en aquesta societat, ha de respondre a les necessitats que tenim. Una educació que formi en uns valors que condueixin a una manera de viure insostenible és obsoleta.

Quina ha estat l'evolució de l'educació ambiental des dels seus inicis, ara fa gairebé 40 anys?

En els inicis de l'educació ambiental a Catalunya vam generar molta activitat al voltant de la descoberta del medi natural, sobretot a través dels itineraris de natura. Veníem d'una època de dictadura i d'escola rànica i resclosida, que no ens ensenyava el nom dels arbres, ni el dels ocells, ni el dels rius, i a través dels itineraris volíem facilitar el coneixement del nostre entorn, amb la idea que només es pot estimar i defensar allò que es coneix. Aquesta idea segueix sent vàlida,

però també s'ha demostrat que era una mica ingènua o, si més no, insuficient, perquè la natura no es destrueix només perquè no se'n conegui el valor. Es destrueix, sobretot, perquè hi ha interessos d'explotació del medi que comporten la destrucció dels ecosistemes naturals. Es tracta de qüestionar-se aquest sistema, ja que ens trobem amb una gran paradoxa: els ecosistemes de suport de la vida es destrueixen per obtenir uns beneficis que no reverteixen en el fet que la majoria de la població visqui més dignament. L'explotació que posa en perill la vida per a tothom no és capaç de disminuir la distància entre pobres i rics, al contrari, cada vegada l'augmenta més. Si el que volem és posar fi a les privacions i garantir els ecosistemes de suport a la vida, el model de creixement tradicional ha fracassat, ja que molt pocs beneficis del creixement han anat a les persones que viuen en la pobresa i massa percentatge del creixement del PIB ha estat a costa de la degradació dels recursos naturals. És un model absurd. És en aquest context que apareix la idea de sostenibilitat, com a horitzó utòpic cap al qual avançar. Es tracta de reconèixer els límits de la capacitat de càrrega de la Terra, i a partir d'aquesta acceptació recercar un desenvolupament que sigui ecològicament viable, socialment equitatiu i econòmicament capaç de distribuir la riquesa. Aquesta és l'agenda de la sostenibilitat. I l'educació ambiental esdevé educació per la sostenibilitat.

L'educació ambiental, com es dona ara a l'escola reglada?

Les escoles que s'han enrolat en l'educació ambiental han comprès que això és un projecte global d'escola, que no es limita a celebrar el dia de l'aigua, de l'arbre, o del reciclatge. Es tracta d'un projecte construït entre tothom, participat. Es fomenta que l'alumnat s'interrogui sobre les coses que funcionen bé i les que no en el propi entorn, busqui alternatives, faci propostes de millora i les executi, començant per la mateixa escola. Sovint també es busca la implicació de les famílies i de les entitats del barri. Hi ha molts camps temàtics, però em sembla que el que caracteritza les escoles que fan educació ambiental ben orientada és la metodologia, el procés d'aprenentatge a través de la transformació de l'entorn. No es tracta de fer una lliçó teòrica ni d'alliçonar.

Quan parles d'alliçonar a què et refereixes?

De vegades quan considero algunes coses que s'han fet i que es fan, em fa la sensació que fos una mena de nova religió. Com una prèdica sobre «salvar» o «ajudar» el medi ambient. Sembla que si recicles ets bona persona. És una simplificació. L'educació ambiental no té per objectiu que les persones segueixin unes normes establertes perquè els han dit que així ha de ser, vol persones que tinguin coneixements i consciència crítica i que facin les coses sabent perquè les estan fent. Que tinguin criteri d'actuació. Considero im-



Aula ambiental de la Casa de l'Aigua, gestionada per la SCEA.

portant distingir entre comunicació i educació. La comunicació pot tenir per objectiu donar instruccions; per exemple sobre a quin contenidor va cada residu. Jo aquí no parlaria d'educació. Està bé aprendre a separar les deixalles en contenidors de colors, però hem de poder entendre que és una solució provisional, que donem per bona mentre treballem per minimitzar els residus i atacar d'arrel el problema. Els educadors ambientals ens proposem capacitar per explorar, imaginar i redefinir com viure millor i de manera sostenible.

Què ha significat la Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA) per a l'educació ambiental a Catalunya?

L'SCEA va néixer l'any 1985 com a resultat de l'ambient que s'havia anat creant en unes trobades de persones que impulsaven itineraris de natura. En diem «trobades d'itineraris» i es feien aquí a la Fundació Roca i Galès (FRG), suportades i dinamitzades pel departament de medi ambient de l'FRG. L'SCEA és una societat que no ha tingut un gran impacte, som menys de 300 persones i tenim 30 anys de vida, però té el mèrit d'haver persistit. Jo destacaria la importància del Fòrum 2000 d'Educació Ambiental. En aquell moment, en el tomb del mil·lenni, calia renovar l'educació ambiental davant dels reptes de la sostenibilitat, i es va fer un exercici molt interessant de participació de tots els equips d'educadors d'arreu de Catalunya, incloent-hi equips de les universitats i dels parcs naturals, tant si eren socis com si no. En trobades territorials vam anar completant un dossier de debat i vam anar fent una sèrie de propostes que han marcat les línies d'educació ambiental des d'aleshores. A partir d'aquí l'SCEA va agafar un altre tarannà, més professionalitzat i amb més activitat i més grups de treball. Un altre salt important es va fer quan vam haver de marxar dels locals de l'FRG. Ara la seu de l'SCEA és al mateix temps un centre d'educació ambiental ciutadana, del districte de Gràcia de Barcelona, que l'SCEA gestiona: l'Aula Ambiental del Bosc Turull. Així mateix, des del març passat, ha començat a gestionar l'Aula Ambiental de la Casa de l'Aigua de la Trinitat Nova. Ha representat un tomb perquè hem passat a fer una acció directa d'educació ambiental amb la ciutadania.

I en aquestes aules es practica l'educació ambiental urbana? Què és?

L'educació ambiental urbana no és res més que l'educació ambiental que es fa a les ciutats. Tenint en compte que les ciutats són àmbits complexos en els quals



L'aula ambiental Bosch Turull és un exemple del que és l'educació ambiental a la ciutat de Barcelona.

“
«**Estem destruint els sistemes que són la base de la vida i la major part de les persones no n'és conscient.**»

passen moltes coses, on vivim la majoria de les persones, evidentment que té una especificitat. Els assajos i intents de transformació concrets se situen específicament als barris, o als patis de les escoles, o a les places o amb projectes pilots de prevenció de residus... A mi m'ha tocat treballar en educació ambiental urbana en les darreres dècades i el que hi veig de més positiu és que si bé la ciutat és on es concentren els problemes, també és el lloc on es generen les idees.

I pel que fa a la Fundació Roca i Galès, quina és la relació que hi veieu amb el medi ambient?

La Fundació és una entitat vinculada bàsicament al cooperativisme, que en aquests últims anys encara ha agafat més força i en aquest camí s'ha deixat el tema del medi ambient. Jo destacaria que el camí de la sostenibilitat i de la transformació social no és aliè al cooperativisme. La manera de treballar per inventar una societat més sostenible és una manera cooperativa, i l'educació necessària per ser més cooperatiu és la mateixa educació necessària per ser sostenible. Una societat millor ha de ser una societat més sostenible, perquè si no és inviable. A la festa dels 40 anys de l'FRG no es va fer esment en cap moment que la Fundació també està vinculada als valors de la sostenibilitat o el medi ambient. I em sembla que no s'hi hauria de renunciar, perquè forma part de la història de l'FRG i val la pena actualitzar-ho en el present.

L'INFORME DE L'ESTAT DEL MERCAT SOCIAL CATALÀ.

UN TAST DELS RESULTATS DE BALANÇ SOCIAL

Patricia Polo

Tècnica de balanç social de la Xarxa d'Economia Solidària (XES)
@XES_cat

En aquest article es presenta una part dels resultats recollits al III Informe de l'estat del mercat social català, relatiu al balanç social. Com cada any, la redacció d'aquest informe serveix per aturar-se i analitzar l'abast i criteris del funcionament del mercat social gràcies a les eines de la XES, que cada cop utilitzen metodologies més acurades i consolidades.

EL MERCAT SOCIAL CATALÀ

La XES proposa la definició del mercat social (MS) com aquell mercat en el qual ens podem proveir de tot allò que necessitem per a la sostenibilitat de la vida, béns i serveis, tot garantint que el que comprem o venem està produït i comercialitzat en condicions justes, complint els criteris de l'economia social i soli-

dària (ESS). Així doncs, és al MS on es troben, es connecten, s'interrelacionen, intercooperen i s'articulen les pràctiques econòmiques basades en els valors de l'ESS.

La XES treballa en la construcció del MS mitjançant diverses eines o instruments com la Fira d'Economia Solidària de Catalunya (FESC), els espais d'inter-

cooperació, el Pam a Pam i el Balanç Social (BS). D'altra banda, també es troben els processos d'articulació sectorial i la creació de xarxes locals d'ESS com a processos de base sobre els quals s'erigeix el MS.

ELS RESULTATS DE LA CAMPANYA DE BALANÇ SOCIAL DE L'EXERCICI 2016

El balanç social va començar el 2007 i, des de llavors, s'ha convertit en una de les eines de referència de la XES, amb la qual empreses i entitats elaboren un diagnòstic del seu funcionament en relació amb qüestions ambientals, socials i de bon govern, i empenen processos per millorar en aquests aspectes.

L'última edició del BS l'han completat 150 organitzacions: 94 han fet la modalitat completa i 56 la modalitat bàsica, fet que suposa un increment del 43% respecte a l'any anterior. De les 144 organitzacions que han obtingut una

valoració positiva, les cooperatives i les associacions representen el 85% i, per tant, conformen el gruix de les organitzacions que fan BS. Tot i que no hi ha un sector predominant, l'educació, la comunicació, la tecnologia, l'habitatge i subministraments i l'assessorament són els més representats.

LA DEMOCRÀCIA A LES ORGANITZACIONS

Les respostes que més es relacionen amb la democràcia són les que giren al voltant dels canals de participació que es posen a disposició de la base social, amb especial èmfasi en l'ús de les noves tecnologies. Les cooperatives de treball i societats laborals són el grup que representa el percentatge més alt de participació respecte al total de la base social –una de cada quatre persones implicades van participar en l'aprovació de pressupostos i plans de gestió–. Com a segon element

que es relaciona directament amb la democràcia, està la presa de decisions i la seva interpretació en la distribució del poder, seguit dels canals d'informació, comunicació i transparència. En aquest sentit, l'anàlisi qualitativa revela que els nivells de transparència són de mitjana del 85%, sent el grup de les associacions i fundacions, el grup a on se situa el mínim, on 1 de cada 4 no fa públics els salaris en l'àmbit intern.

LA IGUALTAT A LES ORGANITZACIONS

El 84% de les aportacions fetes per les organitzacions, fan referència a diferents compromisos relacionats amb la igualtat de gènere. Les respostes més generalitzades giren al voltant de polítiques de paritat (així, no tant de gènere com de sexe). Malgrat que la paritat per si mateixa no garanteix una profunda internalització de les perspectives feministes, si no n'hi ha sí que és un símptoma rellevant.

Abast i composició

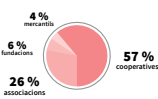
IMPLICACIÓ



PERFIL MITJÀ D'ORGANITZACIÓ

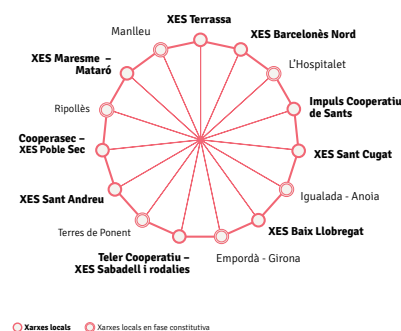


TIPUS D'ORGANITZACIÓ



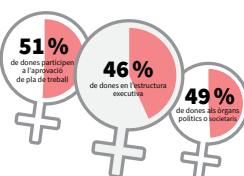
el
mercat
social
català
2017

Les xarxes locals



Criteris de funcionament

PARITAT



* Segons les dades de les 144 organitzacions que han fet el balanç social

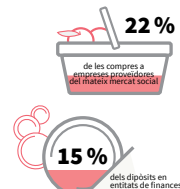
BENESTAR LABORAL

Valoració de la qualitat laboral de les persones treballadores:



* Segons l'opinió expressada pel 46% de les persones treballadores

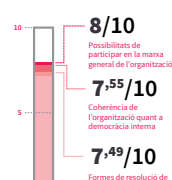
COMPROMÍS SOCIAL



* Segons les dades de les 146 organitzacions que han fet el balanç social

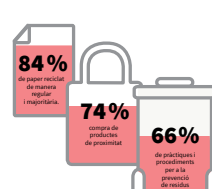
DEMOCRÀCIA

Valoració de la democràcia interna de les persones treballadores:



* Segons l'opinió expressada pel 46% de les persones treballadores

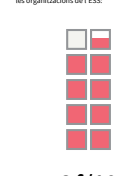
COMPROMÍS AMBIENTAL



* Segons les dades de les 146 organitzacions que han fet el balanç social

QUALITAT PROFESSIONAL

La qualitat dels productes i serveis oferts per les organitzacions de l'ESS:



* Segons l'opinió expressada per 337 clients i usuaris

Què entenem per mercat social?

(...) Una xarxa de producció, distribució i consum de béns i serveis (els fluxos), que funciona amb criteris democràtics, ecològics i solidaris en un territori determinat, i que està constituïda, tant per empreses socials com per consumidors individuals i col·lectius, com són ajuntaments, escoles, etc. (els nodes).

GARCIA, J. (2002). «Objectiu: mercat social». Nexa, núm. 9.

Què és la intercooperació?

La creació de llaços en xarxa per construir mercat social més enllà de la relació estricta entre client i proveïdor, és a dir, no es tracta solament d'una col·laboració sinó d'un procés de construcció conjunta de relacions econòmiques cooperatives des d'una perspectiva de transformació social.

xes Xarxa d'economia solidària de Catalunya
mercatsocial.xes.cat

L'anàlisi quantitativa confirma la tendència a la paritat: el 51% de dones va participar en l'aprovació de plans de treball i pressupostos; el 49% ocupava càrrecs societaris o polítics i el 46%, càrrecs en l'estructura laboral.

Un segon nivell de compromís té a veure amb les accions vinculades a l'economia de les cures i l'economia informal, on es pot incloure una de les mesures concretes sobre les quals moltes organitzacions declaren treballar: les polítiques de conciliació.

Finalment, es troben diverses organitzacions que són agents actius en la sensibilització i incidència a la ciutadania i les institucions, com per exemple, les organitzacions que fan referència a la teoria feminista, i més particularment a les economies feministes, i a la seva vocació d'incidència.

Quant a igualtat econòmica, hi ha més diferències salarials entre les dones que entre els homes (2,25 contra 1,92). És destacable que aquestes diferències són menors que a la mostra de l'exercici anterior, i se situa pràcticament en 1 a 2 de mitjana.

EL COMPROMÍS AMBIENTAL DE LES ORGANITZACIONS

L'àmbit de treball més nomenat en aquest bloc fa referència al consum energètic i les emissions de CO₂, especificant mesures com la contractació d'electricitat verda (es menciona SomEnergia al 15% de les aportacions) i a la implantació de mesures d'estalvi i eficiència energètica per reduir el consum diari. Amb el 32% de les respostes, un altre compromís destacat és la prevenció i gestió de residus, seguit de la política de compres de les organitzacions i la cerca de productes i proveïdors ecològics i/o de proximitat –21% de les aportacions–. Finalment, destaca un altre perfil de comportament proambiental, i que té a veure amb el fet que l'objectiu mateix de l'activitat està enfocat, precisament, a generar un benefici ambiental.

EL COMPROMÍS SOCIAL DE LES ORGANITZACIONS

Hi ha moltes maneres de desplegar la voluntat de compromís social per part de les organitzacions. Un primer gran àmbit és el de la mateixa ESS, on, mitjançant les dinàmiques d'intercooperació i de cons-

truïció de mercat social, s'està generant múscul sociopolític des de les relacions comercials i econòmiques (és interessant veure com el compromís social de les organitzacions es reflecteix en la contractació de proveïdors de l'ESS). Una segona manera d'entendre el compromís social es troba en la vinculació amb el teixit associatiu local, amb l'arrelament i el treball al territori. Finalment, també es troben respostes que giren al voltant de la incidència sobre les institucions i el marc regulador per generar canvis estructurals. Destaca que moltes organitzacions mencionen la seva adhesió a la XES com a agent sociopolític (de les 144 organitzacions que han realitzat el balanç social, 117 són sòcies de la XES).

Gràcies a l'anàlisi qualitativa, s'extreu que els diners dipositats en entitats de finances ètiques ha estat de 3,1 milions d'euros. Aquesta xifra suposa gairebé 21.500 euros de saldo mitjà per organització, i representa el 15% del total de diners dipositats en entitats de finançament (4 punts per sobre de l'any anterior). D'altra banda, el 71,5% del finançament obtingut provenia de les finances ètiques, la qual cosa mostra la gran capacitat de finançament que té el sector. Pel que fa als volums de compres, s'observa que es van fer compres per valor de 5,2 milions d'euros dins del circuit de mercat social, i que això representa aproximadament 36.300 euros de mitjana per organització: el 21,6% del total de les compres.

LA SALUT ECONÒMICA DE LES ORGANITZACIONS

Agafant de referència les 144 organitzacions que han fet balanç social, 82.000 persones hi han estat implicades, s'ha donat feina a 3.000 persones i s'han facturat pràcticament 100 milions d'euros. A partir de les mitjanes obtingudes de la sèrie històrica dels últims cinc anys, una organització de l'ESS té, de mitjana, una base social de 880 persones, n'ocupa 20 i té una facturació de 750.000 euros.

Analitzant els registres econòmics, les organitzacions van obtenir resultats positius durant el 2016. Això no obstant, s'ha de tenir present el paper de les subvencions públiques i la dependència d'aquestes com un factor de vulnerabilitat important per garantir l'estabilitat econòmica –especialment al tercer sector–. Les da-

des reflecteixen que el 40% del finançament de les associacions i fundacions és públic via subvenció.

QUALITAT LABORAL

En aquest apartat hi ha una gran diversitat de respostes. La més destacada de totes, repetida pel 55% de les organitzacions, té a veure amb les mesures de conciliació de la vida personal i la laboral i la flexibilitat d'horaris. Segons la informació aportada per les mateixes organitzacions, el 87,5% faciliten la conciliació entre el treball i altres esferes de la vida. En segon lloc, les organitzacions parlen de tot el que té a veure amb protocols i reglaments que regulen les relacions laborals en l'àmbit intern i d'allò que té a veure amb la cura pel clima laboral i per la bona salut emocional dels grups. De fet, d'algunes aportacions se n'extreu la preocupació de les organitzacions de l'ESS amb l'atenció a les cures –lligada inherentment a la perspectiva feminista– que prioritza la dimensió humana per sobre de l'objectiu de l'entitat.

De les 93 organitzacions que han fet el balanç social complet 1.967 persones han estat contractades durant el 2016 –149 més que al 2015–, la qual cosa suposa un increment del 8,2% en les contractacions respecte al 2015, mantenint els nivells de creació d'ocupació de l'exercici anterior. Val a dir, però, que existeix una preocupant temporalitat, ja que el 43,5% dels contractes són temporals.

QUALITAT PROFESSIONAL

Sobre la qualitat en la provisió de béns i serveis, l'aportació més repetida té a veure amb els mecanismes d'avaluació de la qualitat dels productes i serveis oferts, amb el 24% d'aportacions, fet que deixa constància de la preocupació de les organitzacions de l'ESS per aconseguir l'excel·lència. Un altre dels trets generalitzables en aquest bloc (12% de les aportacions) és la percepció que la qualitat del producte o servei final té molt a veure amb les empreses proveïdores i el valor que aporten al producte final. Una tercera percepció de la qualitat té a veure amb la implantació de sistemes de gestió vinculats a la millora contínua en diverses dimensions de gestió de l'organització, com qualitat o medi ambient, segons estàndards internacionals certificables.

ELS ATENEUS COOPERATIUS



**Una nova caixa d'eines
per a l'economia social
i solidària**

Grup Motor de CoopCamp

L'Economat SCCL (Valls) i

L'Aresta SCCL (Santa Coloma de Queralt)

@ateneucoopcamp

Ja fa una bona temporada que constatem la vitalitat del món cooperatiu, i estem descobrint de mica en mica la gran diversitat d'iniciatives d'economia solidària que s'estenen pel territori. Potser vivim una nova època d'or del cooperativisme, o potser tan sols vivim una bombolla, o les dues coses a la vegada, però el que és segur és que es multipliquen les mans que treballen per la democratització de l'economia.

Aquesta realitat sembla sòlida i consolidada a Barcelona i la seva àrea metropolitana, però hem d'admetre que no és tan fàcil d'identificar a la resta de comarques del país. Un patró desigual que hauria de poder ser reversible, i així ho ha entès també el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya, impulsant la Xarxa d'Ateneus Cooperatius.

Durant els primers 9 mesos de funcionament dels Ateneus Cooperatius hem hagut d'explicar constantment què som i què pretenem ser. No tenim gaire clar si ho hem aconseguit transmetre prou bé al conjunt de l'economia social i solidària, i per això hem d'agrair a la Fundació Roca i Galès que ens permeti abordar la resposta des d'aquest article, ordenant idees i plantejant reptes.

Què som els Ateneus Cooperatius? Una xarxa, un servei, un dispositiu... tot alhora? Som una nova fórmula per desenvolupar polítiques públiques al territori: l'aliança publicocooperativa. Una fórmula en construcció que combina l'expertesa del món cooperatiu i la solidesa del sistema públic. Som un dispositiu de foment del cooperativisme i l'economia solidària, un servei que la Generalitat de Catalunya ha decidit posar en mans de les entitats de cada territori i de les administracions locals. Suport i finançament des de dalt. Organització i desplegament des de baix. Aquesta nova fórmula ha permès que cada territori hagi desenvolupat un model propi d'ateneu cooperatiu. La diversitat com a resposta a les diferents realitats territorials. Sembla una molt bona estratègia si realment volem estendre l'economia social i solidària a tots els racons del país.

Hem construït els ateneus cooperatius com a caixes d'eines per qui les pugués necessitar. Eines com la formació, amb una oferta que ha abastat tant els continguts

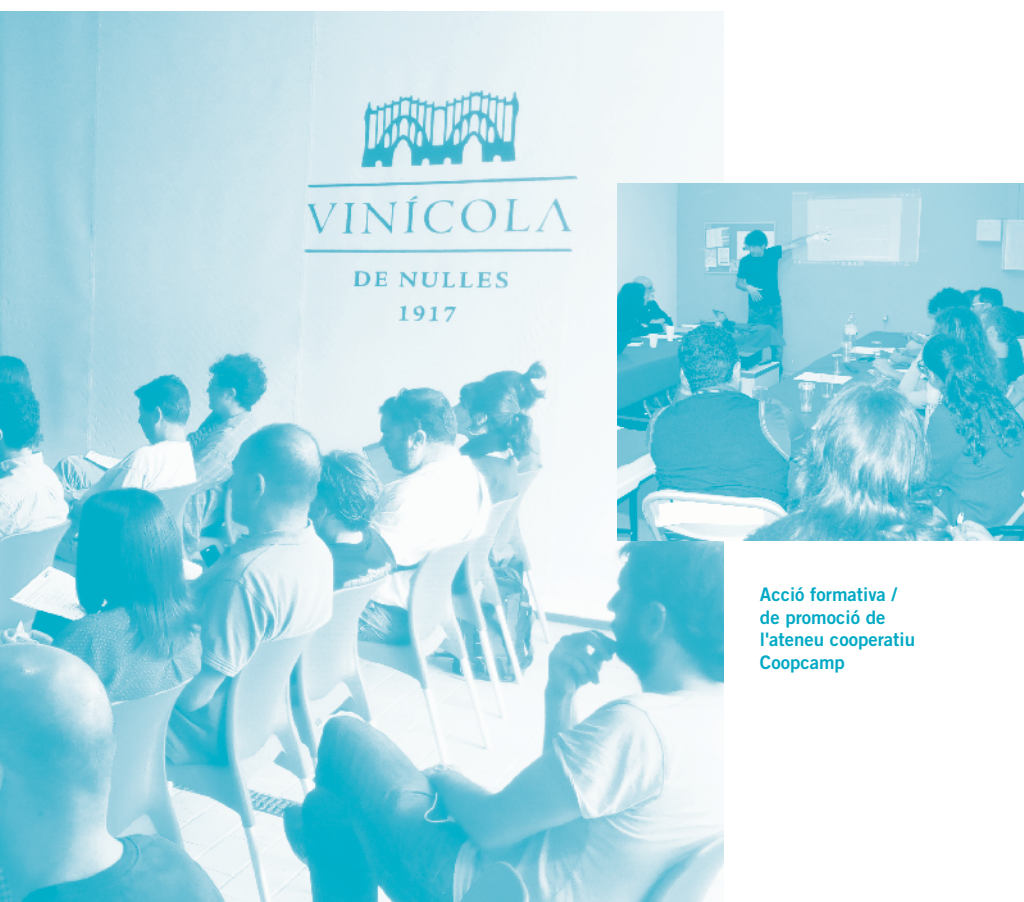


més genèrics com els més especialitzats i que hem dirigit tant a persones emprenedores com a gestories. Eines com les jornades d'anàlisi i debat, on hem abordat necessitats i oportunitats, per sectors, per comarques, per col·lectius. Eines com un extens diagnòstic que esperem poder posar a l'abast de tothom ben aviat. Eines com els materials d'informació i divulgació que hem elaborat, conscients que cal visualitzar-nos encara més i millor. I sobretot eines com els serveis d'acompanyament/assessorament per a totes aquelles iniciatives que volen esdevenir cooperatives o participar del conjunt de l'economia solidària. Per tant, els ateneus també som espais físics de referència, som equipaments des d'on atenem i acompanyem.

Eines i també xarxes. Tots els ateneus hem nascut a partir d'una xarxa, un acord fundacional entre diferents organitzacions per poder crear i gestionar cada ateneu. Però de la xarxa fundacional n'hem hagut de generar moltes més. Els ateneus som xarxes de treball. Dinamitzem docents, convoquem l'economia social i solidària de cada territori, dissenyem

accions d'acord amb els serveis públics d'emprenedoria, creem grups de treball, sumem agents als ateneus. Som dinamitzadors de l'economia social i solidària. Però no som els únics ni els primers! I per tant, tenim la responsabilitat de treballar complementàriament amb aquelles organitzacions que ens han precedit en la creació d'eines i de xarxes. Els ateneus cooperatius hem d'aprendre molt de la Xarxa d'Economia Solidària, la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya, la Fundació Roca i Galès, la Confederació, la xarxa de municipis de l'ESS, i tantes d'altres xarxes locals i sectorials que han obert el camí. Amb totes les xarxes, precedents i noves, els ateneus ens haurem de projectar de cara al futur.

La Xarxa d'Ateneus Cooperatius participa d'un objectiu de país: generar ocupació. Per tant no ens podem acontentar promovent taules, elaborant diagnòstics o celebrant jornades. Rebem finançament públic per tal de facilitar la incorporació de persones al sector cooperatiu i tercer sector. Tenim un pla de treball ambiciós que es dirigeix sobretot



Acció formativa /
de promoció de
l'ateneu cooperatiu
Coopcamp

a persones emprenedores, però també volem arribar a tota aquella economia ja existent susceptible de transformar-se en cooperativa: les associacions amb activitat econòmica, les SCP i els professionals agrupats, les empreses properes al tancament i totes les empreses de capital que vulguin iniciar una conversió. Tenim, doncs, una gran diversitat de necessitats i el repte dels ateneus cooperatius està sent el de poder oferir respostes a tots els interlocutors que es dirigeixen a nosaltres. Els ateneus generem expectatives, però necessitem de tots els agents de l'economia social i solidària per oferir respostes.

El balanç d'aquests primers mesos de funcionament és molt positiu, tot i partir d'un pla de treball i uns objectius gairebé inabastables que ens han fet tenir els ateneus a tota màquina dels del primer moment, sense gaire temps per a la reflexió i la revisió. Per fer-vos una idea, amb 9 mesos de funcionament de CoopCamp, l'Ateneu Cooperatiu del Camp de Tarragona, hem atès més de 70 casos que es volien informar o asses-

sor, hem format 480 persones a través de cursos, jornades i xerrades, hem col·laborat amb 11 escoles i instituts i la Universitat Rovira i Virgili, hem contribuït a crear 11 cooperatives o entitats de l'economia social i solidària, ens hem reunit i coordinat amb més de 50 entitats i organitzacions del territori, hem contribuït a la inserció laboral de 32 persones en el marc de l'ESS, 850 persones han participat d'alguna de les 25 actuacions que hem fet al territori i hem creat 4 punts d'atenció estables. A nosaltres ens ha semblat una bogeria, però ho hem pogut fer gràcies no tan sols al nostre treball, sinó també a les eines que ja existien i a la col·laboració dels altres agents.

El mes de novembre començarà una nova etapa pels ateneus cooperatius i haurem d'oferir nous plans de treball pels propers mesos. Caldrà seguir oferint els serveis de qualitat que hem desenvolupat fins ara, millorar-los, sens dubte, però també caldrà plantejar reptes inajornables, és a dir, identificar necessitats que fins ara no havíem abor-

dat i posar propostes sobre la taula. Des de CoopCamp, l'Ateneu Cooperatiu del Camp de Tarragona, volem apuntar alguns reptes que creiem urgents i rellevants.

En primer lloc, oferir respostes des del cooperativisme als col·lectius més vulnerables, als col·lectius d'aturats que han quedat exclosos del dret al treball. Poden les cooperatives ser un espai d'autoocupació col·lectiva per aquest sector de població? Nosaltres creiem que sí, però per ser-ho caldrà que els ateneus cooperatius dissenyin fórmules flexibles i menys burocràtiques.

En un altre sentit, des dels ateneus tenim la responsabilitat de dinamitzar projectes en xarxa que generin ocupació. Els resultats d'aquests primers mesos de funcionament evidencien que no hem pogut treballar gaire aquest objectiu, però des del nostre punt de vista, és urgent que passi a ser una línia de treball nuclear dels ateneus. Som agents privilegiats que coneixem tot el que es mou en l'economia social i solidària a cada comarca, ens correspon a nosaltres dissenyar les eines perquè la intercooperació sigui una realitat i que dels projectes en xarxa en sorgeixin nous filons d'ocupació que satisfacin les necessitats detectades en cada territori.

El tercer repte que volem posar sobre la taula és l'oportunitat que tenim els ateneus per impulsar el consum ètic i responsable, tant a escala particular, acostant les alternatives de consum a totes les comarques, com a l'administració pública debatent sobre els criteris de contractació pública i consensuant clàusules socials. Treballar el consum és una estratègia imprescindible per fer créixer l'ESS de cada territori. No tot ha de ser generar noves cooperatives, els propers mesos els Ateneus haurem de ser aliats per totes aquelles iniciatives econòmiques que ja existeixen i necessiten créixer o consolidar-se.

En definitiva, els ateneus cooperatius hem nascut amb una naturalesa híbrida, a mig camí entre l'administració pública i l'economia social i solidària. Caldrà que sapiguem aprofitar el millor de cada part i definir entre totes com podem avançar, triant bé les eines que cal tenir a la caixa i sent punt de trobada per intercooperar.

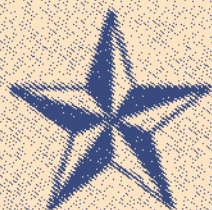
CONSTITUCIÓ

PROVISIONAL

DE LA

REPUBLICA CATALANA

APROVADA PER L'ASSEMBLEA
CONSTITUENT DEL SEPARATISME
CATALA REUNIDA A L'HAVANA
DURANT ELS DIES 30 DE SETEM-
BRE, 1 I 2 D'OCTUBRE DE 1928.



1a. Edició: 10.000 Exemplars

LA HAVANA
(REPUBLICA DE CUBA)
1928

SOLIDARITZAR LA CONSTITUCIÓ CATALANA

Jordi Garcia

www.economiasolidaria.cat

@adeucapitalisme

L'activació d'un procés constituent per definir com volem que sigui la República catalana i reflectir-ho en una constitució representa una tremenda oportunitat per incorporar-hi propostes de l'economia solidària.

Si al final, després del duríssim període de lluita i de resistència que ens espera, aconseguim consumir la ruptura democràtica amb el règim del 78, el bloc social que la impulsa, un bloc hegemunitzat per l'independentisme però més ampli que aquest, tindrà prou força per elaborar des de baix (i no per nous «pares» constitucionals) la Constitució més avançada de tot Europa.

No estic dient que la correlació de forces, nacional i internacional, permeti fer en aquests moments cap revolució social —ara com ara ens haurem de seguir movent dintre el sistema capitalista—, però sí em sembla factible poder redistribuir quotes de poder significatives en favor de les classes populars implantant importants conquestes socials, radicalitzant l'actual democràcia delegativa cap a la democràcia participativa, i promovent un nou model econòmic de transició.

Quines pràctiques d'economia social i solidària s'haurien de poder incorporar en la Constitució catalana, al meu entendre? O, millor encara, en les constitucions catalanes, perquè trossejar-ne el contingut en diferents cartes constitucionals, una per cada títol o temàtica, evitaria haver d'aprovar o rebutjar el text en bloc i facilitar les modificacions.

Tres són els títols o grans temàtiques en què potser l'economia solidària podria influir més: drets fonamentals, principis socials i econòmics, i administració pública.

En el títol de drets d'un apartat que hauria de ser minuciós i constar d'una

llista de drets amb el seu corresponent sistema de garanties, i concretament dintre dels drets socials, que convindria desvincular del treball, es podria incloure la solemne prohibició de la pobresa i, per tant, la constitucionalització d'una renda bàsica garantida que permeti a tota persona desenvolupar el seu projecte vital i, a la recíproca, el deure de contribuir a la sostenibilitat de la vida (el dret de ciutadania comporta el deure de «cuidadania»), aportant a la societat un determinat nombre d'hores de treball socialment útil —una combinació de treball productiu (jornada laboral màxima de 35 hores), reproductiu i comunitari—; la proclamació que el treball domèstic i de cures s'ha de distribuir equitativament entre homes i dones; el reconeixement del dret a participar en tots els àmbits de la vida social i, per tant, també en l'economia i en l'empresa (democràcia econòmica); els drets a l'habitatge, l'aigua i l'energia, així com la consideració de la naturalesa com a titular de drets.

En el títol de principis econòmics i socials, caldria enfortir tant el sector públic, que controlaria activitats estratègiques, com l'economia solidària; es podrien marcar com a fites assolir tres sobiranes, l'alimentària, l'energètica i la financera, mitjançant les polítiques públiques pertinents (promoció de l'agroecologia, operadors energètics públics i cooperatius, banca pública i ètica d'inversió...); establir el dret a la cogestió per part dels treballadors de les mitjanes i grans empreses, així com l'obligació per a tota empresa d'efectuar al final de cada exercici un balanç social; la planificació democràtica de la inversió pública; la prohibició de l'especulació, dels monopolis i dels oligopolis privats;

la progressivitat fiscal i la introducció d'ecotaxes; l'impuls de l'economia solidària perquè tingui presència en tots els sectors d'activitat, i l'ús d'un indicador de riquesa alternatiu al PIB, per exemple, l'Índex de desenvolupament humà.

La Constitució catalana no consagria per al país l'economia de mercat, sinó una economia plural transformadora, que es podria definir com aquell sistema econòmic caracteritzat per una combinació d'àmbits (el domèstic, l'economia reproductiva; el públic, l'economia productiva), de formes de propietat dels mitjans de producció (privada, cooperativa-associativa, comunal i publicoestatal), d'actors (treballadores, inversores, consumidores i usuàries, administracions...), de tipus de recursos (monetaris i no monetaris) i de formes d'assignar-los (mercat regulat, planificació democràtica, reciprocitat i autoproducció), tots els quals, d'una manera o altra, han d'estar al servei del bé comú, la sostenibilitat i el bon viure.

En el títol d'Administració pública, fora bo incloure la confecció dels pressupostos municipals participatius, l'obligatorietat de la contractació pública responsable, el foment de la cooperació pública-cooperativa-comunitària, i la participació de les treballadores i les usuàries en els serveis públics, que serien universals i gratuïts.

Venen temps difícils, però també prenyats d'esperança. Esperança per fer un país nou, més just i democràtic que el que tenim. Caldrà molta força individual i col·lectiva per derrotar la repressió amb què ens castigarà l'Estat espanyol per gosar ser lliures. La capacitat d'imaginar col·lectivament una Catalunya millor en un procés constituent ens ajudarà a resistir i a ser més. En aquest procés, l'economia solidària hi té molt a dir.

«Convivencialitat»



Josep Busquets

Cooperativa cultural Rocaguinarda
@Rocaguinarda

Parlar del llibre *La convivencialidad* demana parlar de l'autor, Ivan Illich, abans d'entrar en el contingut. Quatre trets: ha estat un intel·lectual de primer ordre, definidor d'idees i conceptes que es van obrint camí, més a poc a poc del que semblaria; innovador i radical. En el temps que ho exposà, pocs copsaren la solidesa de les seves tesis, per part de les persones a qui anava destinat, però sí d'altres, pel que aportava la seva crítica i proposta de canvis en profunditat. De salut feble des de petit i d'una viva curiositat i formació humanística, poc comuna, austríac de naixement, el seu treball el desenvolupà bàsicament a l'Amèrica llatina (Mèxic). Fou un crític de cap a peus de la societat en creixement, especialment de l'escola com a institució, per posar fi a la constant immersió dels educadors en el domini de l'agressivitat materialista. Proposà l'aprofitament d'altres canals del saber que, en la seva opinió, haurien de servir d'alternativa a l'anquilosada rigidesa de la l'escola institucional i la política educativa implantada en totes les nacions d'occident.

Una de les més conegudes aportacions és aquesta obra; *La convivencialitat*, entre d'altres amb títols prou reveladors: *La educación desescolarizada*, *La escuela, esa vieja y gorda vaca sagrada*, *La educación*, aquest en col·laboració amb Paulo Freire. El títol del llibre que ens ocupa és més que un terme, que ell desplega abastament a través d'una expressió conceptual, que és l'«eina», que acompanyat del que ell anomena «megamàquina», ens introdueix per les arrugues d'un sistema pla i prèviament calculat d'una manera

de produir i viure, avui generalitzat, alienant i reproductor d'ell mateix. El seu contingut, guardant les distàncies, té una certa similitud a l'obra d'E.F. Schumacher *Lo pequeño es hermoso*, tots dos fora de temps besllumaren una realitat creixent, de fer un camí errat voluntàriament –que no erràtic–, com a societat. Determinat per un món en el qual la tecnologia i una producció portat des de la grandària impetuosa que condueix a la humanitat al desori i al precipici. Cap dels dos, penso, no han estat escoltats degudament. Va ser fundador del CIDOC (Centro Intercultural de Documentación) de Cuernavaca (Mèxic), al qual aportà una intensa activitat.

«Convivencial és la societat en la que l'home controla l'eina», aquesta frase manifesta de manera concisa i clara un convenciment, la confiança que ell té de la creativitat humana en llibertat. Llibertat personal que es pot donar en unes determinades condicions. Com a crític radical, de la societat moderna, busca que no sigui ideològica, sinó pràctica i fins a cert punt basada en el sentit comú, altrament dit per ell «radicalisme humanístic». La *convivencialitat* entén que és el contrari de la productivitat industrial. Es tracta de substituir un valor tècnic per un valor ètic, un valor material per un valor realitzat. La *convivencialitat* és la llibertat individual, realitzada dins el procés de producció, en el si d'una societat equipada amb eines eficaces. L'eina justa respon a tres exigències: és generadora d'eficiència sense degradar l'autonomia personal; no suscita ni esclaus ni amos; expandeix el radi d'acció personal. L'home necessita una eina amb

la qual treballar. Necessita d'una tecnologia que tregui el millor partit de l'energia i de la imaginació personals, no d'una tecnologia que el sotmeti i el programi. De tot plegat demana evitar l'anul·lació personal i la hipertrofia, per no arribar a satisfer les necessitats creades per ella i multiplicades per l'enveja.

Ens parla de la institució industrial. Una societat que defineix el bé màxim amb més consum de béns i serveis industrials per part del més gent, mutilant de forma intolerable l'autonomia de la persona. Una solució política alternativa a aquest utilitarisme definiria el bé comú, la capacitat de cadascú per emmotllar la imatge del seu propi esdevenidor. Això suposaria posar en joc uns valors essencials que ell anomena supervivència, equitat i autonomia creadora, però que alhora podrien ser designats per «tres criteris matemàtics: de viabilitat, corba de distribució d'inputs i corba de control d'outputs». Aquests valors, entén, són el fonament de tota estructura *convivencial*.

El pas o transició del present estat de coses a un model de producció alternatiu *convivencial*, el veu possible sense cap gran amenaça, al contrari del que es pot preveure de seguir per la senda actual, hem d'entendre-ho per les grans majories avui callades. Parla de supervivència, supervivència dins l'equitat. Parla òbviament de mancances necessàries en el seu avenç en la creació d'una estructura *convivencial*. Parla de l'eina manejable, de l'eina manipulable i naturalment l'eina *convivencial*, tot això en un primer estadi.

Afirma que avui «es poden dissenyar eines que permetin eliminar l'esclavitud de l'home per l'home sense sotmetre'l a la màquina. Per això és necessari invertir en les estructures de les institucions que regeixen l'aplicació dels resultats de la ciència i la tecnologia. Als nostres dies, l'avenç científic s'identifica amb la substitució de la iniciativa humana per la instrumentalització programada, i d'aquesta manera per l'efecte de la lògica del saber, no és en realitat més que la conseqüència d'un prejudici ideològic». Afegeix «cada vegada més planificadors faran estudis de mercat, elaboraran informes de resultats i decidiran per més gent en més ocasions el tipus de productes entre els quals podrem elegir. Hi haurà sempre més coses útils per a gent inútil, però es veu a venir una possibilitat. La ciència és pot emprar també per simplificar les eines i permetre al profà emmotllar el seu entorn immediat al seu gust, és a dir, carregar-se de sentit i carregant el món de signes».

Describeix i analitza l'ampli àmbit de la medicina, el sistema de transports i el sistema escolar, a tots ells els veu com a exemples d'una evolució negativa, que s'escapa de les mans del productor, usuari o consumidor. Per a les seves tesis, això és, l'eina, allò que ha de ser controlat i al servei de la persona, i des del protagonisme de la persona, amb la seva autonomia de gestió. Avui, diu, és dirigida l'eina per una plutocràcia industrial a través d'una megamàquina, que a part de mantenir-nos infantilitzats i utilitzats, barra el camí de l'emancipació personal i social creadora.

Assenyala sis amenaces per la població mundial en el desenvolupament industrial una vegada sobrepassi el que ell en diu el segon llindar de mutació –cosa que podríem afirmar que avui ja hi ha signes suficients d'haver-hi entrat–. Això ho deia els anys setanta del segle passat. Postula tres principis subjacents a aplicar a tot procediment. I diu en acabar el capítol «invertir d'arrel el funcionament de les nostres institucions més importants, constituiria una revolució molt més profunda que els canvis de propietat o de poder que normalment es proposen». Ens parla també de la «degradació biològica», anant més enllà del medi ambient. La importància de l'equilibri entre l'home i la biosfera.

Per acabar, després de les tesis exposades i des de la coherència, ens diu «la supervivència humana depèn de la capacitat dels homes d'aprendre ràpid el que no poden fer. Els homes hem d'aprendre a controlar la nostra reproducció, el nostre consum i l'ús de les coses. És impossible educar la gent per a la pobresa voluntària, el mateix que el domini de si mateix no pot ser el resultat d'una manipulació. És impossible ensenyar la renúncia joiosa i equilibrada en un món totalment estructurat per produir sempre més i mantenir la il·lusió que això costa cada vegada menys».

La pregunta a fer-nos seria: som a temps a revertir hores d'ara la situació que expressa Ivan Illich, amb notable encert? Penso que com a mínim caldria recuperar l'autor de l'oblit. Bona i profitosa lectura.

ILLICH, Ivan.

La convivencialidad

Barcelona: Virus editorial, 2012, Col. Ensayo

ISBN 9788492559350

200 pàg. / 19,5 x 13 cm

Aquest llibre el trobareu
a la llibreria de Rocaguinarda
cooperativa cultural
www.rocaguinarda.org

ROCAGUINARDA
Cooperativa Cultural



Osteopatia i plagiocefàlia

Carles Ametller

Cos, cooperativa de salut

@COS_cooperativa

La plagiocefàlia («cap oblic», en grec) és una demanda molt comú en les sessions d'osteopatia. Sovint correspon a un aplanament de la regió posterior del crani, però en altres ocasions afecta tot el crani, amb parts més aplanades i d'altres més sobresortides. Cal diferenciar-ho del cap oblic que molts nadons tenen en néixer com a conseqüència del seu pas pel canal del part i gràcies a la mal-leabilitat del crani, que s'estreny i allarga per facilitar aquest procés. En pocs dies aquesta forma allargada es corregeix. En el cas de la plagiocefàlia, aquesta pot aparèixer després de setmanes d'haver nascut i no se sol corregir espontàniament, almenys no tan ràpid.

Les causes d'aquesta són compresions inadequades rebudes per part de la criatura, ja sigui una vegada ha nascut, per excés de recolzament del cap sobre el bressol, el cotxet o el terra, per compresions durant l'embaràs, intrauterines, segons la col·locació del nadó dins el ventre de la mare, o bé pel trauma que representa el part, sigui natural o amb algun tipus d'intervenció (ventosa o espàtules, sobretot).

Però anem a pams. Com és possible que una estructura tan important per a la protecció del sistema nerviós central pugui patir aquests canvis? És sabut que el crani dels nadons és molt més *tou* que el d'un adult ja que ha de facilitar el pas pel canal del part i el seu desenvolupament posterior, acompanyant el creixement tan ràpid dels bebès. És cert, la constitució del crani d'un nadó és diferent a la de l'adult, les peces que el conformen no tenen desenvolupada la consistència òssia ni l'estructura formada com l'adult. El ossos del crani no ho són com a tal encara, i estan compostos en gran mesura per cartílag, igual que les unions (sutures) entre aquestes peces, que també és cartilaginosa. La majoria d'ossos tampoc són íntegres encara, sinó que estan compostats per diferents parts que, al llarg del creixement del nadó, s'aniran fusionant per crear l'os definitiu, en alguns casos això succeeix als 6, 7 o 8 anys! Una de les causes de la plagiocefàlia, precisament, pot ser la fusió precoç d'aquestes parts o l'ossificació de l'articulació (sutura) entre dos ossos.

Les conseqüències de les tensions que poden provocar plagiocefàlia solen ser dificultats en el desenvolupament del nadó, tant motrius com cognitives, a diferents àmbits. Alguns estudis apunten que un alt percentatge d'infants amb plagiocefàlia, el 39,7%, van rebre ajuda especial a l'escola primària (Miller i Clarren, 2000).

He d'afegir que aquest puzle ossi que és el crani, és encara més complex i al seu interior hi ha les meninges, que són un embolcall del sistema nerviós central que l'aïlla de l'exterior, conté el líquid cefaloraquídi, que esmorteix els moviments de l'SNC a l'interior de l'esquelet i, gràcies a uns plects que forma a l'interior, separa els dos hemisferis del cervell i separa alhora el cervell del cerebel. Un altre plec envolta la hipòfisi, la importantíssima glàndula que comunica l'SNC amb el sistema endocrí. Aquests plects s'anomenen falç del cervell, tenda del cerebel i tenda de la hipòfisi, respectivament; i a part de compartimentar l'encèfal, representen una estructura important per al crani, ja que fan la funció de tensors i suport de la volta cranial, així com els vents d'una tenda de campanya, que la subjecten i la mantenen la forma. Per això reben el nom de membranes de tensió recíproca (MTR).

Amb aquestes estructures en joc, quan la plagiocefàlia apareix, l'osteopatia permet detectar, no només visualment, també palpatòriament, les tensions generades al crani i a les seves membranes internes i reduir-ne i/o corregir-ne l'efecte advers, que afecta les estructures contingudes en aquest i les que n'emerdeixen o hi accedeixen (nervis, artèries, venes).

Cal conèixer l'anatomia del crani per col·locar en els llocs precisos els contactes, i entendre'n la fisiologia per identificar com a fisiològic o no allò que les mans senten i actuar segons convingui, sovint descomprimint les sutures afectades, acompanyant en el sentit adequat les MTR i permetent que el cos recuperi la

funció normal, tant en l'àmbit estructural, com també, ja que hi està lligat, circulatori i de flux del líquid cefaloraquídi i nerviós.

El tractament osteopàtic podria ampliar-se a altres parts del cos, ja que aquest funciona com un tot i les seves parts tenen relació les unes amb les altres, d'una forma més directa o menys.

Segons el que es detecti, es pauta una freqüència concreta de tractaments o es demana que se n'observi l'evolució. També és possible que es proposi als pares alguna tasca per ajudar el nadó, ja sigui una estratègia postural, com la de reduir les estones en les quals el nadó està estirat panxa amunt o reduir la pressió que el cap rep en aquesta posició amb un coixí específic, com alguna maniobra osteopàtica senzilla que poden aprendre i aplicar-li.

En qualsevol cas és convenient que, davant d'asimetries cranials, el nadó sigui revisat des de la vessant osteopàtica per ajudar-lo en el seu desenvolupament.



Valors i preus
cooperatius



**Les assegurances
també poden ser
ètiques**

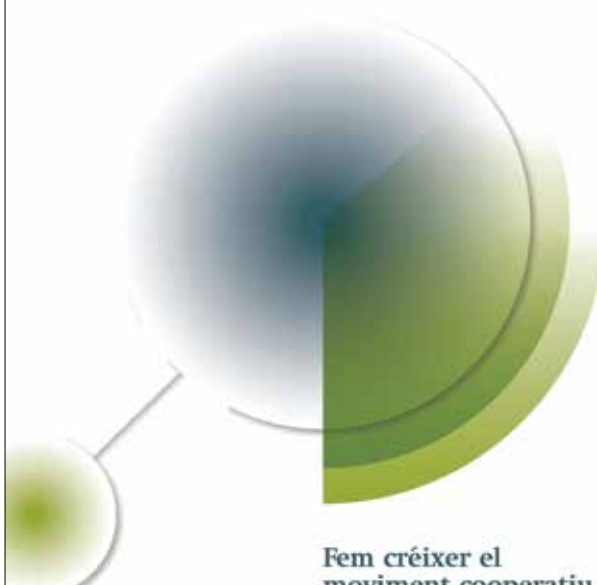
Més de 1.850 cooperatives
assegurades



www.arc.coop

eco⁺
COOPERATIU

BALANÇ
SOCIAL



**Fem créixer el
moviment cooperatiu
i donem veu a les
cooperatives de treball**

Federació de Cooperatives
de Treball de Catalunya

Presenta a les xarxes,
següents-nos a

Facebook i Twitter

Prèmiu 15, 1r pis
08014 Barcelona
933 18 41 62

www.cooperativetrebll.cat




**fem
Escala**

Administrem comunitats veïnals i lloguers

ECONOMIA SOCIAL - TRANSPARÈNCIA - COHESIÓ - ESTALVI

Gestionem els comptes amb **TRANSPARÈNCIA**

Potenciem la **COHESIÓ** i el bon veïnatge

Fomentem l'**ESTALVI** energètic

Col·laborem amb proveïdors de l'**ECONOMIA SOCIAL**

www.femescala.coop
info@femescala.coop
c. Bailèn 5, baixos
08010 Barcelona
tel. 93 532 36 26

Formem part de:

més
OPCIONS



**#BuenoPuesMoltBé
PuesAdiós**



**OIKO
CREDIT**
invertir en les persones

Passa't a les #FinancesÈtiques cooperatives
per al desenvolupament sostenible

www.oikocredit.cat
93 441 63 06